

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา

จังหวัดจันทบุรีเป็นหนึ่งในเมืองท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดชายฝั่งตะวันออก อันประกอบด้วย ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด โดยจันทบุรีอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เป็นระยะทาง 250 กิโลเมตร ใช้เวลาในการเดินทางเพียง 3 ชั่วโมง หากกล่าวถึงจังหวัดนี้ สถานที่ที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพราะจันทบุรีมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มาก ประกอบด้วย ทะเล น้ำตก ภูเขา ฯลฯ แต่สิ่งที่น่าสนใจไม่แพ้กัน คือ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึง อัตลักษณ์ คุณค่าและเรื่องราวความเป็นมาในอดีตของแผ่นดินแห่งนี้

ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ เหตุการณ์กรณีพิพาทไทย – ฝรั่งเศส ร.ศ.112 เกิดขึ้นในสมัยรัชกาล พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จันทบุรีได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศสช่วงระยะหนึ่งในช่วงระยะเวลาที่ฝรั่งเศสเข้ายึดครองจันทบุรี ฝรั่งเศสได้ปลูกสร้างอาคาร สถานที่ราชการ โบสถ์ ที่คุ้มชัง นักโทษ และอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งสถาปัตยกรรมสิ่งปลูกสร้างที่ฝรั่งเศสได้สร้างไว้ในอดีตได้กลายเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นอีกอย่างหนึ่งของจันทบุรี และบางสถานที่ก็กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญซึ่งมีลักษณะเป็นประวัติศาสตร์ร่วมสมัย นอกจากนี้ยังมีประเพณีวัฒนธรรมบางอย่างที่เกิดจากการเข้ามาของฝรั่งเศส ซึ่งยังคงสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะประเพณีของชุมชนชาวคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ซึ่งเป็นชุมชนชาวคริสต์ที่มีขนาดใหญ่และถือว่าเป็นชุมชนเก่าแก่อีกแห่งหนึ่งของจังหวัด ทั้งนี้ผลจากการศึกษาพบว่า

1. แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สำคัญในเหตุการณ์ ร.ศ.112 ในจังหวัดจันทบุรี

จากการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในช่วงเหตุการณ์ ร.ศ. 112 ของ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งปรากฏในเอกสาร ตำรา หรือหนังสือพงศาวดารทางประวัติศาสตร์ และ หนังสือศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ประกอบกับการสัมภาษณ์นักประวัติศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญในจังหวัดจันทบุรี พบว่า สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นร่วมสมัยในช่วงเหตุการณ์ ร.ศ.112 ของจังหวัดจันทบุรี มีจำนวนทั้งหมด 9 แห่ง ดังนี้

เขตอำเภอเมือง 6 แห่ง ได้แก่

- 1.ค่ายตากสิน
- 2.สถานไวส์กิงสุลฝรั่งเศสแห่งที่ 1
- 3.สถานไวส์กิงสุลฝรั่งเศสแห่งที่ 2
- 4.บ้านพระยาวิสูตรโกษา (พัก สาณะเสน) หรือ ทับสาณะเสน
- 5.ชุมชนริมน้ำจันทบูร
- 6.โบสถ์วัดโรมันคาทอลิก (วัดแม่พระปฏิสนธินิรมล)

เขตอำเภอแหลมสิงห์ 3 แห่ง ได้แก่

- 1.คุกซี้ไก่
- 2.ตึกแดง
- 3.เจดีย์อิสรภาพ บริเวณป้อมไพร่พินาศ

2. การสำรวจสถานที่แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สำคัญในเหตุการณ์ ร.ศ.112 ในจังหวัดจันทบุรี

ผลจากการสำรวจสภาพพื้นที่ ณ ปัจจุบัน และการประเมินศักยภาพของแหล่งประวัติศาสตร์ทั้ง 9 แห่ง เพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งประวัติศาสตร์แต่ละแห่งในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ต่อไป โดยนักประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทั้ง 3 ท่าน โดยใช้แบบประเมิน “แบบประเมินศักยภาพแหล่งประวัติศาสตร์เหตุการณ์ ร.ศ.112” ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาและให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้ว

พบว่า มีแหล่งประวัติศาสตร์จำนวน 6 แห่ง ที่มีความเหมาะสมที่จะทำการประเมินศักยภาพของแหล่งประวัติศาสตร์อันได้แก่ ในเขตอำเภอเมือง 3 แห่ง ได้แก่ ค่ายตากสิน ชุมชมริมน้ำจันทบูร และโบสถ์วัดโรมันคาทอลิก (วัดแม่พระปฏิสนธินิรมล) และในพื้นที่เขตอำเภอแหลมสิงห์ 3 แห่ง ได้แก่ คุกซี้ไก่ ตึกแดง เจดีย์อิสรภาพ บริเวณป้อมไพร่พินาศ ในขณะที่แหล่งประวัติศาสตร์อีก 3 แห่งไม่อยู่ในความพร้อมที่จะทำการประเมินได้แก่ สถานีรถไฟหลวงฝรั่งเศสแห่งที่ 1 สถานีรถไฟหลวงฝรั่งเศสแห่งที่ 2 และบ้านพระยาวิสูตรโกษา (พัก สาณะเสน) หรือ หัปลาณะเสน เนื่องจากสาเหตุหลายประการ อาทิ การเป็นที่ส่วนบุคคลหรืออยู่ในระหว่างกรณีพิพาท เป็นต้น โดยผลจากการศึกษาการประเมินศักยภาพของแหล่งประวัติศาสตร์ปรากฏดังนี้ มีแหล่งประวัติศาสตร์ที่มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุดในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์จำนวน 2 แห่งได้แก่ ชุมชมริมน้ำจันทบูร และโบสถ์วัดโรมันคาทอลิก (วัดแม่พระปฏิสนธินิรมล) ในขณะที่มีแหล่งประวัติศาสตร์ที่มีศักยภาพอยู่ในระดับมากจำนวน 4 แห่งได้แก่ ค่ายตากสิน คุกซี้ไก่ ตึกแดง และเจดีย์อิสรภาพ บริเวณป้อมไพร่พินาศ ทั้งนี้เป็นที่น่าสนใจว่าสิ่งที่ทำให้ศักยภาพของชุมชนริมน้ำจันทบูร และโบสถ์วัดโรมันคาทอลิก มีคะแนนที่สูงได้แก่ ศักยภาพด้านการตอบรับของคนในท้องถิ่น และด้านการพัฒนาและการจัดการองค์กรภายนอก เป็นหลัก ซึ่งถือเป็นประเด็นที่สำคัญมากหากทางจังหวัดจะทำการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้นการแสวงหาความร่วมมือและดำเนินการจากชุมชนตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างมาก

3. จัดทำเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เหตุการณ์ ร.ศ.112 ในจังหวัดจันทบุรี

กิจกรรมการท่องเที่ยวแบบ One Day Trip

จากผลการศึกษาถึงศักยภาพข้างต้น ผู้วิจัยได้จัดทำรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวของประวัติศาสตร์เหตุการณ์ ร.ศ.112 ในอำเภอเมืองและอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ดังนี้ เริ่มต้นจาก

“ค่ายตากสิน” “โบสถ์คาทอลิก” “ชุมชนริมน้ำจันทบูร” “คุกกี้โก” “ตึกแดง” และ “เจดีย์ประกาศอิสรภาพ” ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับบรรยากาศและทัศนียภาพพร้อมกับได้รับความรู้ สถาปัตยกรรมในอดีตของฝรั่งเศสทั้งอาคารการทหาร และชมความงดงามของศิลปะแบบโกธิค โบสถ์ที่ใหญ่โตและสวยงามที่สุดในประเทศไทย พร้อมทั้งแวะรับประทานอาหารกลางวันซึ่งมีให้เลือกหลากหลายชนิด ตามแบบสูตรต้นตำรับดั้งเดิมของชาวเมืองจันทร์ หลังจากนั้นจะได้สัมผัสกับบรรยากาศชายทะเลที่อำเภอสหัสขันธ์ โดยได้ชมอาคารที่ร่วมสมัยที่ใช้ในการทหาร และจบด้วยการชมเจดีย์ประกาศอิสรภาพ ซึ่งยังความภาคภูมิใจและร่วมรำลึกถึงเสรีภาพที่ได้รับมา ก่อนที่จะได้รับประทานอาหารทะเลสด ๆ และแวะซื้อของฝากของจังหวัด และเดินทางกลับ

แม้ว่าจันทบุรีจะเป็นดินแดนที่เต็มไปด้วยสถานที่ที่มีความสำคัญและมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การศึกษาของชนรุ่นหลัง แต่สถานที่ต่าง ๆ เหล่านี้ยังไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไปเท่าที่ควร และบางแห่งถูกละเลยไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวหรือคนในท้องถิ่นเอง ทำให้คุณค่าความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ถูกกลดทอนลง ดังนั้นผู้วิจัยจึงใคร่ขอเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังกล่าวโดย

1. การรณรงค์ให้ประชาชน ตลอดจนหน่วยงานหรือเอกชนเจ้าของพื้นที่ของแหล่งประวัติศาสตร์นั้นๆ ตระหนักถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์สมัย ร.ศ.112 ซึ่งมีความสวยงามโดดเด่น และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

2. ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ ส่งเสริม และเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์สมัย ร.ศ.112 ให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไป

3. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้เป็นการท่องเที่ยวอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดจันทบุรีต่อไปในอนาคต โดยอาจพัฒนาร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือการเกษตรที่ขึ้นชื่ออยู่แล้ว